

ВИХОВАННЯ ШАНОБЛИВОГО СТАВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДО БАТЬКІВ

Актуальність дослідження полягає у тому, що шанобливе ставлення молодших школярів до батьків є недостатньо дослідженим питанням та потребує додаткового ретельного опрацювання.

Проблема шанобливого ставлення та поваги учнів до батьків досліджувалася сутність феномена «ставлення» досліджували філософи: І.В. Бестужев-Лада, Г.М. Гак, О.Г. Дробницький, А.Г. Здравомислов, вікові особливості молодших школярів досліджували психологи: В.В. Абраменкова, П.П. Блонський, О.О. Бодальов, О.М. Леонтьєв, Г.О. Люблінська, В.М. Мясіщев, С.Л. Рубінштейн, О.О. Ухтомський, розглядали питання виховання та навчання в молодших школярів педагоги: А.С. Белкін, С.А. Козлова, К.Д. Ушинський, С.Т. Шацький, О.П. Штихалюк; батьківсько-дитячі відносини та шанування молодшими школярами батьків вивчали А.А. Гармаєв, В.А. Малахов, Г.Г. Ващенко і С. Русова.

Шанобливе ставлення до батьків, гуманності, доброзичливості, безкорисливої допомоги, співчуття – стали “не модними”. Дедалі більше звикаємо до проявів неповаги, насилля, агресії, байдужості та черствості у повсякденному житті [2].

Мета статті – проаналізувати поняття "шанобливе ставлення до батьків" в контексті розвитку особистості молодшого школяра.

Молодші школярі сучасної школи не мають чітко сформованих моральних ідеалів та еталонів культури поведінки, оскільки колишні, радянські, втратили актуальність, а нові, задекларовані, ще не стали необхідними життєвими орієнтирами. Також причина може критися у надмірній увазі чи, навпаки, у повному ігноруванні батьками дітей. Прикро, що більшість дорослих не помічає фактів негативних проявів у поведінці дітей молодшого шкільного віку. Проте, головна причина неповаги, байдужості, грубості, нетактовності по відношенню до батьків полягає в невмінні батьків і вчителів виховувати у дітей шанобливе ставлення до батьків і до людей. Виховання культури поведінки – нелегка справа. І початок усіх початків у ній – виховання шанобливого, поважного, бережливого ставлення до батьків. Адже перший крок у формуванні нової людини – це, насамперед, прищеплення елементарних законів співжиття.

Отже шанобливе ставлення – це вияв глибокої поваги, пошани до батьків і до людей, який ґрунтується на визнанні людської гідності та особистих чеснот індивіда [4].

Відомий грузинський педагог Ш.О. Амонашвілі створив школу людяності для молодших школярів. Це школа шанобливого ставлення, чуйності, турботи, любові до батьків. На заняттях педагог вправляє дітей у морально-етичних вчинках, використовуючи при цьому можливості дитячої уяви, рольову гру, вчинки в реальній дійсності. Школа людяності для Ш.А. Амонашвілі – це уміння дитини вдвлятися у людину, як у дзеркало [1, 146]. Наведемо приклад тем занять школи людяності у другому класі: “Мої рідні і я”, “Люди навколо мене”, “Як я виховую себе”. Мета цих занять – навчити дитину постійно виявляти увагу, турботу до рідних, бути лагідними.

Молодший шкільний вік вважається найбільш сприятливим для розв’язання даної педагогічної проблеми. Значною мірою це пов’язане з тією роллю, яку відіграє в житті дітей школа. З вступом дитини до школи суттєво змінюється соціальна ситуація розвитку: на зміну провідній – ігровій - діяльності приходить навчальна, що вносить серйозні та важливі зміни в життя молодшого школяра.

Протягом всього дня діти перебувають під його постійним контролем, який щоразу коригує їх і навчає. Учні ставляться до роботи серйозно, авторитет вчителя є для них беззаперечним. Виховання, яке здійснюється, не викликає у них сумнівів, заперечення і внутрішнього протистояння.

Шанобливе ставлення не може бути виховане заборонами, оцінками, заохоченнями чи покараннями. Його треба навчати так як інших предметів. Необхідна певна система в роботі, вироблення позитивного ставлення, роз’яснення моральних та етичних вимог, формування навичок шляхом практичного закріплення цих вимог і постійне удосконалення вчинків за допомогою “тренажу, гімнастики поведінки”. При цьому дуже важливо, щоб сам учитель, його слова і вчинки були для дітей прикладом гармонії. Вчитель повинен донести до дітей думку: “Головна якість добре вихованої людини – це шанобливе ставлення до батьків і всіх інших людей”. Важливою умовою виховання у дітей шанобливого ставлення до батьків є також єдність у вимогах до дітей всіх педагогів школи, тісна взаємодія сім’ї і школи. Роботу, яку проводить школа з прищеплення норм і правил культури поведінки та закріплення практичних навичок шанобливого ставлення до батьків, повинні продовжувати батьки в сім’ї. Створити і запровадити науково доцільну й ефективну систему виховання у школярів шанобливого ставлення до батьків на уроках та в позаурочний час, здійснювати педагогічне керівництво роботою сім’ї в цьому напрямку, координувати зусилля школи і сім’ї повинна школа, як визначний осередок культури, вчитель, вихователь [5].

Головним у вихованні шанобливого ставлення до батьків повинно бути прагнення до того, щоб дитина гарно себе поводи́ла не заради похвали, нагороди чи осуду за свій вчинок, а заради того, щоб вона сама відчувала задоволення, радість від розуміння своєї необхідності батькам, совісті, почуття провини за неправильний вчинок, за завдані батькам неприємності.

Неорганізована, стихійна робота не дасть належних результатів. Здійснюючи комплексний підхід до виховання шанобливого ставлення, слід планувати цю роботу з перспективою, пов’язуючи з іншими боками культури поведінки особистості. З’ясувавши, оцінивши рівень вихованості дітей, учитель може визначити конкретні завдання, зміст, методи і організаційні форми виховної роботи з учнівським колективом та кожною дитиною зокрема.

У роботі з молодшими школярами потрібна конкретність кожної вимоги, розповіді, ілюстрації кожного правила. Добре зарекомендували себе такі методи і прийоми виховання у молодших школярів шанобливого ставлення до батьків: бесіда на морально-етичні теми; читання книжок, перегляд і обговорення кінофрагментів; пояснення і показ способів поведінки в тих чи інших конкретних ситуаціях; розбирання уявних та реальних ситуацій з життя. Головний метод і засіб планомірного виховання у молодших школярів шанобливого ставлення до батьків – спеціальні вправи, підкріплені приємними переживаннями, позитивними емоціями, активним прагненням до правильного вчинку. Ці вправи повинні включатися у повсякденне життя і проводитися у процесі систематичних занять. Форми організації такого вправління можуть бути

найрізноманітнішими: інсценізації художніх творів; постановка дитячих п'єс; рольові ігри, правилами яких передбачене шанобливе ставлення до батьків; вправи у життєвих і спеціально створених ситуаціях [3, 4-5]. Цю роботу слід проводити як на уроках, так і в позаурочний час. Добираючи на уроках тексти для вивчення, читаючи відповідні твори, що вміщені у підручнику, вчитель має використати їх для виховання у молодших школярів шанобливого ставлення до батьків. Він не повинен бути байдужим до поведінки дітей під час перерви і не помічати негативних проявів. Лише постійна праця в учнівському колективі, роз'яснювальна робота з батьками, спрямована на закріплення вдома навичок, набутих у школі, дадуть позитивні результати у вихованні в молодших школярів шанобливого ставлення до батьків.

Отже, виховання шанобливого ставлення дітей молодшого шкільного віку до батьків – історично зумовлена сукупність ідеалів, поглядів, переконань, традицій, звичаїв та інших форм соціальної поведінки, спрямованих на організацію життєдіяльності підростаючих поколінь, у процесі якої засвоюється духовна і матеріальна культура нації, формується Шанобливе ставлення до батьків і досягається духовна єдність поколінь.

Список використаної літератури

1. Амонашвили Ш.А. Как живет, дети? – М.: Просвещение, 1986. – 176 с.
2. Ващенко Г. Виховний ідеал. Том I. – Полтава: Ред. газ. “Полтавський вісник”, 1994. – 191 с.
3. Мельничук С.Г., Довга Т.Я. Виховання культури поведінки у молодших школярів. – К., 1993. – 80 с.
4. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В 5-ти т. – К.: Радянська школа, 1976. – Т.2. – 670 с.
5. Шуль Я.М. Етика на кожен день. – Тернопіль: Астон, 2004. – 128 с.